

Куоталаһы аадырына: ЧУРАПЧЫ—НАМ

Пятилетка түмүктээнин эң соңу-
гар «Чурапчы» совхоз шофера,
1984 сылга оройун чемпион Н. А.
Аммосов аатынан совхозун чулуу
механизатор И. Д. ВАСИЛЬЕВЫ
кытта куоталаһар. Бу хоһуун үлэни
дьон кэиники сылларга бэйаларын

оройуоннарыгар, ону ааһан респуб-
ликада социалистическай куоталаһы
иники күнүгүр сымаллар.
Бүгүн ааһааччыларбыгар И. Д.
Васильевы билиһинирэбит (матери-
яалы билиги көрдөһүүбүтүн «Ле-
нин суола» хаһыат редакцията ба-
лэмнээтэ).

ПАРЛАМЕНТ ЧИЛИЭНЭ

Кини олоһо уонна
дьылдата үлэттэн тугу-
дуктаах, ным үлэһир—
ол дьоллоох дьон этин
саамай сөптөөх. Оттон
ним өссө үчүгэйдик үлэ-
һир, үрдүк көрдөрүүнү
ситиһэр—чэскэ, хайдал-
га сылдар, албан ааты-
рар. Биллэн турар, ити-
ни ситиһэргэ үлэни тап-
тааһын, элбэх билии-кө-
рүү, коллективка автори-
теттаах буолуу наада.
Идэни таба тайанан та-
лан ылым уонна баһы-
лааһын улахан суолта-
лаах.

М. Аммосов аатынан
совхоз шофера Иван
Дмитриевич Васильев—
итинник суолунан таба
үктэни бэйэтин идэтин
дэгиттэрдик баһылаабыт
механизатор. Кини чэ-
һи, хайдалы экиннэрпэ-
тэбэ, ол туһунан толкуй-
даабат да этэ. Үлэлээбит
да бириэмэни сөччө уһу-
на суох—уон бириэс пя-
тилетка устата.

Маннай утаа бензовоз-
ка абыс ый устата үлэ-
лээбит. Оттон ММЗ-554
автоматинаада бастааһын-
най үлэлээн 1984 сылга
совхоз чемпион шоферун
аатын ылар. Быйыл сов-
хозка бастааһын кэлбит
КАМАЗ-5320 массына
күннээх туттарылыгыта.
Урут идээ сымдыабыт
самосвала санга тэрилли-
бит «Кобонен» совхозка
техника үлэлһигэр бэрил-
либэ.

Идэни үлэһир, олоһун
дуулуурдаах үлэттэн,
техниканы бириэмэһигэр
көрүнөн-истинэн, биир да
аварията суох, уматтыгы
аһара ороскуоттааһына
уон бириэс пятилетка
соруудаһын түөрт сылын
куотарбыта. 759 тыһын-
ча 932 тонна-километр-
даах үлэни толорбута. Бу
сыл уон айыгар 214 ты-
һынча 655 тонна-кило-
метры онорон сылларын
соруудаһын 143 бырыһыан
толордо. Оттон пятилет-
ка былаанын 138 быры-
һыан толорон 1985 сыл
сабаланыаһыттан уон
иниэс пятилетка суотугар
үлэһин сымдыар.

Ваня Модут нэһилэ-
гэр төрөөбүтэ. Аҕата
Дмитрий Федорович—
идэтинэн эмнэ механиза-
тор. Транкторист, шофер,
механик идэлэрин бары-
тын баһылаабыт кини.
Модутка транктористым
сырыттаһына, баатын

механизаторы маннайгы
тракторы переконстан-
Семен Гуллев дьон та-
баарыһынаан Кэбээйи
оройуонугар ытталлар.
ДТ-54 мааркалаах тран-
кторы Мукучуга идэһэн
олохсуйан үлэһир, шо-
фердуур, механиктыгар.
Катер капитанынан кыт-
та үлэһир. Кырдыаҕас
механизатор сыраллаах
үлэтэ Коммунистическай
партиянан уонна Совет-
скай правительствонан
үрдүктүк сымаланыан Үлэ
Албан аата үһүс степе-
нээх орденнэн наҕараа-
даламмыта.

Ваня ыра сааһыттан
аатын батыһа сымдыан
техникада эриллэбит.
Сунтаарга 23 №-дээх
СПТУ-ны Хайдал грамо-
таалаах бүтэрэн баран
билиһгэ-көрүүгэ тэрдыһар
уол Читатааһы инду-
стриальнай педагогическай
техникумага үөрэнэ кин-
рэр.

Армияда сулууспалаа-
һын кэиниттэн Ваня Чи-
таа үөрэһин салгыыр.
1980 сыллаахха технику-
му ситиһилээхтик бүт-
рөн техник-механик уон-
на производствоннай үө-
рэхтээһин маастарын идэ-
лэрин ылар. Үһүс курста
үөрэнэ сымдыан Кэбээйи-
гэ биһигэ үөрэммит тап-
тыһар кыһын Машаны
кэргэн ылар. Мария ити
бириэмэда Модутка си-
бээс отделеһитын па-
чалыһынан үлэһин кэл-
э. Ол уол үөрэһин
бүтэрэн баран М. Аммо-
сов аатынан совхозка
төрөөбүт сиригэр-уотугар
шоферунан үлэһиргэ
быһарылар.

Бис сэл устата Иван
Дмитриевич совхозка
үтүө суобастаахтык үлэ-
лээтэ. Сэмэй, үлээс дуу-
луурдаах эдэр кинини
биһигэ үлэһир таба-
рыстара, совхоз рабочы-
дара истик сүрэхтэриг-
тэн сөбүлүүллэр уонна
улаханник ытыттыллар.

Дьэ ол да иһин буол-
дуо, быйыл олунууга
буолбут Саха АССР Вер-
ховнай Советын бымба-
рыгар иннини 75 №-дээх
Хатырмитаары бымба-
дыр уокуруктан депута-
тынан быыбардаабытара.
Ити Ваня олоһор соһу-
чу үөрүүдөөх, долгутуу-
лаах тубалта этэ. Борос-
туой эдэр үлэһиккэ, ря-
довой шоферага үрдүн
итэһэл сүктэрлиһитэ.

Бастааһы тэрэһин сес-
сияда Иван Дмитриевич
Васильев Саха АССР
Верховнай Советын Пре-
зидиумун чилиэһинэн та-
лыллыбыта.

М. Аммосов аатынан
совхоз автопаркаһын үлэтэ
бу пятилетка сылларыгар
лаппа тубуста. Сыл уон
ыйдаары соруудаһара аһа-
ры толорулунулар. Кол-
лективка үлэ дьэссипилин-
нээс бөдөргөөтө. Сотору-
тааһыта Иван Дмитрие-
вич олоһор эмнэ биир кэ-
рз-билиэс событие буолла.
Автопарк партийнай та-
рилатын коммунистара
киини ССКП чилиэһигэр
кандидатынан биир сана-
нан ыттылар.

Бу күнүгүр Иван Дми-
триевич быыбардааччы-
ларыгар отчуоттуу сым-
дыар.

—Иван Дмитриевич,
депутаткай үлэһин хай-
дах садалаатың, бымба-
рааччылар наһаастара
оллоххо кириһитэ хайда-
һый?—дизин ыйтабын.

—Быыбардааччыларым
наһаастарын үтүө отто
кэлэһингэ сымдыар. Во-
риллэбит наһаастартан Ха-
тырык орто оһуолатын
туутуун боппуруоһа чуол-
кайдык быһаарылла ил-
гэ хомоттолоох. Бу боп-
пуруоһу тийэһэр тийэ
туруурар оһуоллустуох-
пин. Иккис улахан наһа-
—Модут комплексын ту-
туута. Ону күтөтүһэһин.

—Бэйэ олоххор, үлэ-
дэр инниниктин туох бы-
лааннааххын?

—Быйыл автопарканы
эмнэ биригээдэ арааран
коллективнай бөдөрөөккө
иниһэргэ кэлэһэ сымды-
абыт. Биир биригээдэ ту-
туу маһын таһымыта, ик-
кис биригээдэ таһааста-
һымытыгар үлэһиһэ. Ик-
кис биригээһин миниги
салай дьон соруудаһаты-
лар.

—Үөрэххин салгыыр
былааннааххын дуо?

—Үөрэнэр баҕа баар.
Үөрэммит идэһинэн ин-
ститутка кириһэм этэ.
Өссө да үлэһин туһуом,
диз-уот туттуом. Иккис
уол оһолоохпут, инни-
лэри улаатыһынара түһүөх-
ха наада.

КАМАЗ массына
кэһи-куон, сырдын наһи-
натыттан көрдөһө, айан
суола тохтоло суох сым-
дылар. Бу суол олоххо,
дьолго, үлээс угулар.
Н. СИВЦЕВ

Килиһкэлээх итиһилэр
күндү түүлээһи сөптөөх-
түк көрөр-хараһар буол-
лаха, онууртан бултанар
түүлээх курдук үрдүк
хаачыстыбаллаах боро-
дууксуйаны биһирэн сол.
Ол эрэри оройуонга
бу барыстаах салааны
ирдэһирин курдук сайы-
нарбатыйыт. Холобур,
оройуон 1984 сылга го-
сударствода наценката
суох 91,8 тыһ. солк. суу-
малаах килиһкэлээх са-
һыл тириһин туттарбы-
та Итинтэн, биир тири-
гэ тиксэр зачет олус кыч-
чаан. 31 тыһ. солкуобай-
даах дохуоту ситэ ыла-
таһыт. Кымыл итэр
фермаларбыт сым айы
ортотунан 70 тыһ. солк.
ночоту сүктэрэллэр.

Килиһкэлээх кымыл
итин Чурапчы оройуон-
гар 1950 сыллаахтан са-
даламмыта. Ити кэмтэн
ыла бу салаанан элбэх
колхозтар, кэлин, совхоз-
тар дьарыктанылар. Бы-
тархай фермалары түмү-
үс сиргэ килиһкэлтэн
ыла балаһа бириэмэ
ааста. Кымыл итингэ
үбүн кэмгэ сыраллаһан
үлэлээбиттэртэн ордук
үчүтэй көрдөрүүнү Субу-
руускай аатынан совхоз
М. А. Иванов сөбүдэс-
сөйдөөх фермата ситиспэ-
тэ. Бу ферма көрдөрүү-
тэ кэмэс сылларга биир
ийэ саһылтан 4,0 орот-
тон аллара түспэтэ.
Оттон 1970 сыллаахха
4,4 оройу ылыт рекор-
да күн бүгүһүгэр дьэри
тупсарылла илгэ. Итин-
ник көрдөрүүлэр билиги
оройуонмутугар дараны
кыһкыһкэлээх кымыл
итингэ барыстаахтык та-
һыйар кыахтар толору
бааларын туһулууллар.
Оттон пятилетка түөрт
сылыгар оройуон кымыл
итэр фермалара уопсайа
281,7 тыһ. солк. ночоту
бирдигэһэ бу салаа ула-
ханник хаалан иһэрин
көрдөрөр.

Манник улахан ночот
тахсыта, бастааһынан,
бородууксуйа себестомо-
на үрдэбиттэн, 1984
сылга ити көрдөрүү оро-
йуон үрдүнэ 306 солк.
30 харчыга тэҥэстэ.
Ити республика орто көр-
дөрүүттүн 47,4 быры-
һыаннан үрдүк. Аһа-
рда кымыл оротун итингэ
аһылык ороскуота биир
төбөҥ республика үрдүнэ
76 солк. 20 харчы
буоллаһына, билиги оро-
йуонмутугар 118 солк.
80 харчыга тэҥэстэ.
Бу экономикаһы көрдө-
рүү Эрилин Эристини аа-
тынан совхоз ферматы-
гар ордуң мөлтөх.

Бу салаада специали-
тар уонна анал үөрэх-
тээх кымыл көрөөччүлэр
аһыйахтар. Ол түмүгэр
сөптөөх племенной-селе-
кционнай үлэ ылайан ыт-
тыллыбат. Ити ордук
Эрилин Эристини ааты-
нан совхоз ферматыгар
сыһыаннаах. Манна пия-
летка түөрт сылыгар ийэ
саһыл ахсыттан ортоту-
нан 1,7 орто ымылыһа.
Оттон оройуон үрдүнэн
ити кэмгэ ийэ саһыл ах-
сыттан 2,6 саһыл оротун
ылыбыт. Бу республи-
ка орто көрдөрүүттүн

Экономика боппуруоһа

САҢЫЛЫ ИТИИГЭ— САҢАЛЫ

20 бырыһыаннан наһа-
лаах. Ол аата ийэ саһыл-
ларбыт 25—30 быры-
һыаннара сым айы то-
руох биригээһи туһата
суох итиһиллэр.

Биллэрин курдук, ки-
лиһкэлээх кымыл итингэ
үрдүк көрдөрүүнү
племенной үлэһин былаан-
наахтык ытыты, саһылы
сөптөөхтүк аһатыы, кө-
рүү-хараһы, үлэһир
усулуобуһу, үлэ төлө-
бүрүн тупсарыы, ону та-
һа онорулар бородуук-
суйа хас бирдиги едини-
цатыгар ороскуоту кыч-
чатый түмүгэр ситиһил-
лээхтээх. Оттон итин
барытын билиһини ферма-
лартан ирдир олус уус-
тук.

Кымыл итэччилэр
үлэһир, олоһор усулуо-
булалара ночоттоохтук
үлэһир фермаларга туп-
субат, үлэ төлөбүрү
улаһытат. Фермаларбыт
туһуулар мөлтөх, турар
сирдэр көрдөбүтэ эң-
пэһтээбэт. Холобур, са-
һыллар сүөһү итэр фер-
маттан ыларата 1500 метр
төһүгүн туруохтаах буол-
лаһтарына, Субуруускай
аатынан совхозка ферма-
лар аһаас кэһкэлээх, тал-
лаах баттаһа олоһоллор.

Итэһэһи туоратар
наһаастан аһыгы көрдө-
бүтэ эһиһэтиһир. Наука
уонна производство сити-
һиллэрин туһанар кыах-
таах билиги усулуобуйа-
бытыгар сөптөөх ферма-
ны тутар тоҕо сатааһы-
ты? Мин санаабар, 300
ийэ саһыллаах ферманы
кыһынары сайыннары
сүөлүнэс быһыбат сир-
гэр аһаас сатааһы тутар
наада.

Билигин килиһкэлээх
түүлээх оройуон государ-
ствода туттарар түүлээ-
һи аһарын иэриһин ыла-
рынан уонна кэлэр пия-
леткада килиһкэлтэн түүл-
лээһи сөдотуопкалаһын
былаана өссө үрдүктээ-
һинэн бу салаада болдом-
тоңу күһүрдүөхтэ.

Быһаарар суолтаны
аһылыһынан хааччыһы-
мылар. Бу өттүнэн көр-
дөһө, билиһэ 300 ийэ
саһылы төрүдүнүүн аһы-
лыһынан толору хааччы-
һар кыахтар суох буол-
батахтар. Государствода
туттарылар ылах сүөһү-
нү өлөрүүттөн сьд ахсын
200-чэ тонна субпродукта
малыллар. Итинтэн саһы-
лы итингэ 82 тонната
бэриллэһэн наада. Совхоз-
тарга туһата суох тую-
раабыт сүөһүлэр өлүктэ-
хэ.

П. КЫЧКИН,
Субуруускай аатынан
совхоз эверопода.

Татьяна Николаевна Еремеева эргингэ уон ах-
сыс сылын үтүө суобастаахтык үлэһир. Кини про-
давецтваһы Махдэһиһтээһи маһаһына райпотреб-
обществодо биир бастыһынан аһымалар. Бу дьо-
бус маһаһыны маһын сырдык, мэһэс буолар. Ват-
риналарыгар табаар тупсаһыйды көрдөрүүлэр.
Манна аһыһаһын, дьону хааччыһы культурута
үрдүк. Сыл аһыһы ыйдарыгар 122,3 тыһ. солкуо-
байдаах табаар аһыһынан былаан 111,5 быры-
һыан толорулунна.

Снимокка: Т. Н. Еремеева.

ОТТОН БИҢИГИ НИКОЛАЙБЫТ

пятилетка түмүктээ-
һиннээх сылыгар ММЗ-
554 мааркалаах автома-
шинаан 150000 тонна-
километрдаах үлэни оно-

рорго сорукаммыта.
Николай Афанасьевич
сыл аһыһыт ыйдарыгар
340350 тонна-километр-
даах глэйэр-таһар үлэлэ-

ри толорон бэлэтэһимит
күрбүһүн иһин бүтүн
ордугунан куотарда. Во-
датель аһаһаас аһыһыт
ыйдаары көрдөрүүтэ—
34789 тонна-километр.
С. ТРОФИМОВА

1 КҮНҮНЭЭБИ КӨРДӨРҮҮЛЭРЭ

Ылах төрөөтө		Ылах сүөһү өлүүтэ		Ол иһигэр ыһыраһа		Энэ төрөөтө		Сылгы өлүүтэ		Ол иһигэр кууһун		Ыһаһы буоһатын		Ол иһигэр иһк. сымэһ.	
1984 с.	1985 с.	1984 с.	1985 с.	1984 с.	1985 с.	1984 с.	1985 с.	1984 с.	1985 с.	1984 с.	1985 с.	график	туоһа	график	туоһа
425	488	87	104	57	61	530	478	10	27	—	—	830	813	500	593
852	757	112	144	79	96	818	689	24	39	—	—	1170	1162	700	677
1690	1612	262	243	126	137	1492	1305	53	48	—	—	2295	2310	1095	846
1230	1316	176	156	132	129	826	623	46	61	—	—	1800	1751	1200	1062
806	708	169	93	116	43	869	530	46	36	7	3	1270	1179	—	27
1205	1158	123	95	87	59	891	842	23	25	—	3	1650	1674	1000	947
6208	6039	929	835	597	525	5426	4467	202	236	7	6	9015	8869	4495	4152

